

**DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

22/3082-

9. september 2022

Representantforslag 254 S (2021-2022) om en mer sirkulær økonomi

Jeg viser til vedlagte representantforslag 254 S(2021-2022) om en mer sirkulær økonomi som er oversendt Klima- og miljødepartementet til uttalelse.

Langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressurser er et grunnprinsipp i regjeringens politikk. Vi må gå fra en lineærøkonomi med bruk-og-kast til en sirkulærøkonomi basert på tanken om at minst mulig ressurser skal gå til spille og måtte håndteres som avfall. Å omstille til mer sirkulær økonomi skal bidra til å nå vedtatte klima- og miljømål og FNs bærekraftsmål og samtidig bidra til verdiskapning, langsiktig konkurranseevne og sosial rettferdighet i omstillingen. Regjeringen følger opp nasjonal strategi for en grønn, sirkulær økonomi og gjennomfører en rekke tiltak for å skape handling og øke tempoet i omstillingen til en mer sirkulær økonomi.

Til de konkrete forslagene:

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen innføre krav om at minst 70 pst. av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal kildesorteres, og starte innføringen av krav om materialgjenvinning. Regjeringen bes vurdere hvor høyt materialgjenvinningskravet bør være, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.

Gjennom EUs rammedirektiv for avfall er det satt krav om minimum 70 prosent materialgjenvinning av bygg- og anleggsavfall innen 2020. Regjeringen innførte 1. juli i år krav i byggeteknisk forskrift om at minst 70 vektprosent av byggavfallet skal sorteres i rene

avfallstyper. Dette mener vi vil bidra til å øke materialgjenvinningen av ikke farlig bygg – og anleggsavfall i Norge.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen håndheve deponiforbudet strengere, herunder gjennomgå og fjerne unntak fra deponiforbudet for fraksjoner der det finnes tilgjengelige industrielle gjenvinningsløsninger

Jeg viser til mitt svar på spørsmål nummer 1968 fra stortingsrepresentanten Mathilde Tybring-Gjedde.

Jeg er helt enig i at det er viktig å arbeide for at ressurser går til gjenvinning og ikke havner på deponi der dette er mulig. En langsiktig og bærekraftig forvaltning av ressurser er et grunnprinsipp i regjeringens politikk, slik vi har slått fast i Hurdalsplattformen.

Gipsavfall, som representantene trekker frem, er en sentral avfallsfraksjon. Dette utgjør rundt 5 prosent av avfallsmengden fra byggsektoren, som igjen er den sektoren som genererer mest avfall i Norge. Økt materialgjenvinning av gips vil derfor være et viktig bidrag til å nå kravet i EU-regelverket om at 70 prosent av ikke-farlig bygg- og anleggsavfall skal gå til forberedelse til ombruk og materialgjenvinning.

Miljødirektoratet har fått i oppdrag å utrede og vurdere tiltak og virkemidler for økt materialgjenvinning av gips, herunder vurdere et deponiforbud mot gipsavfall. Miljødirektoratets frist for å levere oppdraget til departementet er i oktober 2022. Utredningen vil blant annet gi svar på om det vil være mulig å endre deponiregelverket slik at adgangen til å deponere gips som er egnet for materialgjenvinning begrenses. Om det vil være mulig å knytte et unntak til avfallsbesitters geografiske plassering i forhold til aktuelle materialgjenvinningsanlegg vil være en del av utredningen. Klima- og miljødepartementet vil gå nærmere inn i disse problemstillingene når Miljødirektoratet har svart på oppdraget.

Videre er regjeringen allerede i gang med å endre avfallsforskriftens regler om deponering av masser, på bakgrunn av et nytt direktiv fra EU. Endringen innebærer at det ikke lenger er tillatt å deponere avfall som har blitt samlet inn med sikte på ombruk eller gjenvinning. I tillegg utvides avfallsforskriften til også å omfatte deponering av ren jord og inerte masser. Endringene var på høring vinteren 2021/2022, og Klima- og miljødepartementet har saken til vurdering, og vil informere om endringer i forskriften på vanlig måte.

Det samme direktivet stiller krav om at medlemslandene også skal arbeide for at avfall som egner seg for gjenvinning eller annen behandling ikke tillates deponert fra 2030. Dette gjelder særlig husholdningsavfall og lignende avfall. Videre stilles det krav om at mengden deponert husholdningsavfall og liknende avfall kun skal utgjøre 10 prosent av den totale mengden husholdningsavfall som genereres. Dette vil regjeringen arbeide for å få på plass.

Det jobbes også med å få på plass bedre veiledning på deponiområdet.

Forslag 3: Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for, og tilgangen på, mineraler og sjeldne jordarter i Norge og innføre krav om at gjenvinningsbransjen gjenvinner sjeldne jordarter og mineraler.

Norge har en verdikjede for mineralske råvarer som inkluderer utvinning, prosessering og produksjon av blant annet metaller. Vi produserer derfor mange ulike råvarer med ulike bearbeidingsgrader.

Denne regjeringen har annonsert at vi vil legge frem en mineralstrategi høsten 2022. Tilgang til råvarer og produksjon av mineralske råvarer vil begge behandles i strategien. Da vil også behovet for kartlegging av norske mineralressurser og industriens behov for kritiske råvarer være blant temaene.

EUs handlingsplan for sirkulær økonomi varsler en rekke initiativ med strengere krav til materialgjenvinning, inkludert av såkalte sjeldne jordarter og mineraler. Det pågår arbeid for å øke materialgjenvinning av viktige mineraler blant annet fra batterier, kjøretøy og elektronikk. Krav til knappe og kritiske råmaterialer er også trukket fram i EU-kommisjonens arbeidsplan for økodesign for energirelaterte produkter i perioden 2022-2024. Et prosjekt under Nordisk ministerråd skal bidra til dette arbeidet ved å identifisere hvordan man i krav til økodesign for tjenere og datalagringsprodukter kan regulere slike råvarer gjennom krav til informasjon, design som muliggjør demontering og innblandingskrav for materialgjenvunnet råvare. Krav til økodesign har vist seg å være et svært effektivt virkemiddel for å redusere energirelaterte produkters miljøbelastning i hele deres livssyklus, og nå vil EU gjennom en ny, helhetlig økodesignforordning sikre tilsvarende effekter når det kommer til sirkulær økonomi herunder for knappe og kritiske råmaterialer.

Siden det pågår et arbeid med å fremme økt materialgjenvinning på dette området i EU, er det ikke hensiktsmessig på nåværende tidspunkt å innføre egne, særnorske krav til materialgjenvinning av sjeldne jordarter og mineraler.

Regjeringen har lagt frem en strategi for at Norge skal bli en ledende batterinasjon. Regjeringen varslet i strategien at den norske batterinæringen skal være ledende på klima, miljø og bærekraft. Ren fornybar energi gjør at ingen land kan produsere batterikomponenter med lavere klimafotavtrykk. I tillegg skal Norge lede an med sirkulære løsninger, materialgjenvinning og ombruk, og forskning og utvikling av nye og mer miljøvennlige batteriteknologier som kan fremstilles med lavere energiforbruk.

For eksempel inneholder batterier mineralene kobolt, bly, litium og nikkel. Uttak av disse mineralene kan medføre forurensning i landene hvor utvinning skjer. Kobolt er spesielt utfordrende fordi uttaket til dels skjer i land hvor forholdene for arbeidere og miljøet er spesielt dårlige. Materialgjenvinning av disse mineralene kan bidra til å sikre tilgangen på slike råstoffer og redusere behovet for uttak.

Regjeringen er glad for at norsk næringsliv allerede er i gang med å finne løsningene for fremtiden. HydroVolt i Fredrikstad er etablert for å materialgjenvinne brukte batterier og forsyne Hydro med aluminium og Northvolt i Sverige med "black mass", som inneholder flere av de viktige mineralene. Materialgjenvunnet aluminium fra brukte batterier kan Hydro bruke som råvarer. Glencore Nikkelverk i Kristiansand mottar materialgjenvunnede råvarer som stammer fra batterier i dag, og står også i en god posisjon til å ta inn økte mengder materialer.

Forslag 4: Stortinget ber regjeringen skjerpe kravene til materialgjenvinning for ulike typer emballasje, herunder raskt øke kravet for plastemballasje fra dagens 30 pst.

Regjeringen innførte nye, økte krav til materialgjenvinning av ulike typer emballasje 18. mai 2022 i avfallsforskriften §7-9a. Her ble det satt krav til returselskapene om materialgjenvinning av emballasjeavfall. Dette inkluderte nye, gradvis skjerpede krav for plastemballasje, emballasjekartong, brunt papir, metallemballasje, glassemballasje, treemballasje, aluminiumsemballasje fra 2025 og 2030.

De overordnede kravene i EU/EØS-regelverket til materialgjenvinning av emballasje at 65 prosent skal materialgjøvinnnes i 2025 og 70 prosent i 2030. EU/EØS-regelverket har i tillegg separate mål for ulike typer emballasje. Kravene til de ulike typene emballasje i den norske forskriften er satt ut fra at vi skal nå EU/EØS-kravene på en mest mulig kostnadseffektiv måte.

De nye kravene til materialgjenvinning for emballasje som gjelder fra og med 2025 er; 47 prosent plastemballasje, 60 prosent emballasjekartong, 80 prosent emballasje av brunt papir, 70 prosent jernholdig metallemballasje, 50 prosent aluminiumsemballasje, 70 prosent glassemballasje og 25 prosent treemballasje.

Fra og med 2030 er følgende nye krav satt; 52 prosent plastemballasje, 60 prosent emballasjekartong, 90 prosent emballasje av brunt papir, 80 prosent jernholdig metallemballasje, 60 prosent aluminiumsemballasje, 75 prosent glassemballasje og 30 prosent treemballasje.

Dette er en betydelig økning fra de fra før av gjeldende kravene, som gjelder til og med 2024, som er; 30 prosent plastemballasje unntatt ekspandert polystyren, 50 prosent ekspandert polystyren, 60 prosent emballasjekartong, 65 prosent emballasje av brunt papir, 60 prosent metallemballasje, 60 prosent glassemballasje og 15 prosent treemballasje.

Forslag 5: Stortinget ber regjeringen innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri og oppdrett, og sette et mål for materialgjenvinning.

Arbeidet med å innføre en utvidet produsentansvarsordning for plastutstyr brukt innenfor fiskeri og oppdrett, er allerede i gang. Miljødirektoratet har fått i oppdrag å gjennomgå og foreslå forbedringer av produsentansvar i Norge. Det er et omfattende oppdrag med ulike

deler som skal leveres. Som del av dette oppdraget skal direktoratet også foreslå en ordning for produsentansvar for utstyr til fiskeri og akvakultur som inneholder plast. Det følger av EUs direktiv om plastprodukter at dette skal innføres fra 2025. Mulige krav til materialgjenvinning av slikt utstyr vil inngå i en vurdering av innretningen av produsentansvaret.

Forslag 6: Stortinget ber regjeringen vurdere en omlegging av grunnavgiften for drikkevareemballasje til en materialavgift og fase inn krav til bruk av resirkulert materiale i all drikkevareemballasje.

Omlegging av grunnavgift på engangsemballasje for drikkevarer til en avgift gradert etter mengde bioplast i emballasjen, ble vurdert av forrige regjering i budsjettet for 2016, jf. Prop. 1 LS (2015–2016) Skatter, avgifter og toll 2016. Forslaget ble forkastet av forrige regjering fordi miljøeffekten er usikker, det vil komplisere avgiften og være krevende å kontrollere. Det ble blant annet vist til at det ikke var krav om at plastemballasje merkes med innhold av biobasert materiale.

I Meld. St. 2 (2016-2017) Revidert nasjonalbudsjett 2017 ble det vurdert å erstatte grunnavgiften på engangsemballasje med en materialavgift differensiert etter andel fossilt og resirkulert materiale i emballasjen. Det ble påpekt at en slik avgift vil medføre økte administrative kostnader, samtidig som forrige regjering mente det var tvilsomt om en omlegging vil ha klima- eller miljøeffekter av betydning. Det ble derfor ikke foreslått å innføre en slik avgift.

Ved behandlingen av Meld. St. 2 (2016-2017) Revidert nasjonalbudsjett 2017, jf. Innst. 401 S (2016-2017), gjorde Stortinget 21. juni 2017 følgende anmodningsvedtak nr. 1118:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2018 utrede en materialavgift til erstatning for grunnavgiften på drikkevareemballasje av plast og metall, gradert etter grad av fossilt innhold».

Dette ble fulgt opp i Prop. 1 LS (2017-2018) Skatter og avgifter og toll 2018 der det fremgår at en materialavgift differensiert etter biomasse for plastflasker vil gi begrensede insentiver til å øke innholdet av biomasse, at det er usikkert om økt bruk av biomasse vil ha miljø- eller klimaeffekt av betydning og at avgiften vil medføre økt byråkrati. Det ble derfor ikke fremmet forslag om å erstatte grunnavgiften på engangsemballasje av plast eller metall med en ny materialavgift gradert etter andel av fossilt innhold.

Når det gjelder krav til bruk av resirkulert materiale i drikkevareemballasje, så er det nå i første omgang viktigst med nye tiltak knyttet til drikkeflasker i plast. EUs direktiv om plastprodukter har bindende krav til innhold av materialgjenvunnet plast i drikkeflasker av plast. Kravet er at det skal være 25 prosent materialgjenvunnet plast i 2025 for flasker laget av plasttypen PET og 30 prosent materialgjenvunnet plast i 2030 i alle plastflasker. EU-kommisjonen arbeider nå med å utarbeide nærmere regler for verifisering og beregning av disse målene. Miljødirektoratet bidrar inn i dette arbeidet gjennom deltagelse i en ekspertgruppe i EU. Disse reglene vil bli gjennomført i norsk rett, og Miljødirektoratet vil

utarbeide en forskriftsregulering som vil sendes på høring når det nærmere innholdet i reglene er nærmere avklart.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen ta initiativ til miljøavtaler med relevante bransjeaktører for å redusere engangsplastprodukter som eksempelvis drikkebegre og matbeholdere

Jeg er helt enig i at det er viktig å jobbe for en forbruksreduksjon av engangsprodukter av plast, inkludert drikkebegre og matbeholdere for hurtigmat/«take-away». I Hurdalsplattformen sier vi at vi vil lede an i innsatsen for å stanse plastforurensning i havet, og Norge arbeider aktivt med å få på plass en ambisiøs rettslig bindende global avtale mot plastforurensning.

Engangs matbeholdere og drikkebegre i plast er blant de produktene som det er funnet mest av under ryddeaksjoner på europeiske strender, og er derfor regulert i EUs direktiv 2019/904 om plastprodukter. Direktivet er tatt inn i EØS-avtalen og stiller blant annet krav om at EU/EØS-land må oppnå en ambisiøs og vedvarende reduksjon i forbruket av engangsdrikkebegre og matbeholdere av plast.

Årlig forbruk i Norge av disse produktene er estimert av konsulentselskapet Norwaste til å være rundt 250 millioner matbeholdere for hurtigmat eller "take away", 550 millioner drikkebegre og minst 25 millioner plastlukk. Tallgrunnlaget har stor usikkerhet, men viser i alle tilfelle at det er behov for å få redusert forbruket av disse produktene. Reduksjon i forbruket kan i hovedsak skje ved å erstatte engangsproduktene i plast med engangsprodukter i andre materialer eller ombruksprodukter. Dette er nettopp et slik område hvor det kreves en felles innsats fra både offentlige og private aktører for å få ned forbruket, og hvor det kan være hensiktsmessig med et samarbeid mellom offentlige og private aktører for å oppnå dette.

Jeg er enig i at et samarbeid med partene i arbeidslivet om å redusere forbruket av engangsartikler av plast vil være en god løsning på dette området, i tråd med det som ble varslet i plaststrategien fra 2021. Jeg vil oppfordre partene i arbeidslivet til å være med på en slik plastpakt, og vil raskt ta initiativ til en videre dialog om dette. Jeg mener at forbruksreduksjon av sentrale produktgrupper av engangsplast vil være en naturlig del av diskusjonen om en slik plastpakt. De produktgruppene representantene trekker frem (engangsdrikkebegre og matbeholdere for hurtigmat i plast) er særlig sentrale. Det vil også være sentralt å sikre et godt holdningsskapende arbeid.

Forslag 8: Stortinget ber regjeringen innføre krav om klimagassregnskap for næringsbygg og boligbygg og fase inn krav om reduserte klimagassutslipp fra materialbruk i næringsbygg og boligbygg fra 2024.

Regjeringen innførte 1. juli i år krav om klimagassregnskap ved oppføring boligblokk og yrkesbygning. Slike regnskap vil gi verdifull innsikt og økt bevissthet om hva som skal til for å redusere utslippene.

Hurdalsplattformen slår også fast at vi skal skjerpe klimakravene til byggenæringen. Samtidig skal vi holde byggekostnadene så lave som mulig. Regjeringen er opptatt av å balansere disse to samfunnsmålene, slik at vi kan komme gjennom det grønne skiftet på en måte som sikrer både klimamessig og sosial bærekraft. Direktoratet for byggkvalitet har fått i oppdrag å utrede hvordan klimagassutslippene fra bygg kan reduseres blant annet ved bruk av klimavennlige materialer. Når dette oppdraget er levert vil regjeringen vurdere hvordan vi kan redusere klimagassutslippene fra bygg samtidig som byggekostnadene holdes så lave som mulig.

Forslag 10: Stortinget ber regjeringen fase inn krav om andel ombrukte, gjenvunne og fornybare materialer ved nybygg og ombygging fra 2025. Regjeringen bes vurdere graden av, og områder for, innfasing og komme tilbake til Stortinget på egnet måte, senest innen revidert nasjonalbudsjett 2023.

Regjeringen innførte 1. juli i år krav om at nye bygg skal være tilrettelagt for senere demontering, og at materialer skal kartlegges for ombruk ved riving eller endringer i eksisterende bygg. Vi er foreløpig ikke der at det er aktuelt å stille krav til andel ombrukte materialer i et nybygg. Ombruksmarkedet er ikke modent for det. Vi trenger et fungerende marked som kan levere tilstrekkelig store kvanta med forutsigbarhet. Etter hvert som vi får mer erfaring, ombruksmarkeder etableres og vi vet mer kostnader og tilgang, vil vi få grunnlag for å vurdere endringer i regelverket.

Forslag 11: Stortinget ber regjeringen støtte etablering av digitale materialbanker for ombrukte byggematerialer

Det er viktig at næringsaktørene som ønsker å satse på ombruk får tilgang på bedre informasjon om hvor donorbyggene er, og hva de inneholder av byggevarer. Det må bli lettere å kartlegge hva som er i byggene våre, og hva som kan ombrukes. En nøkkel for å sikre denne dataflyten er bedre samordning mellom aktørene i næringen.

Regjeringen finansierer Samordningsrådet for digitalisering som har satt i gang flere pilotprosjekt for å samordne digitaliseringsarbeid i byggenæringen, og stimulere til bedre digital informasjonsflyt, særlig for byggevarer med stort potensial for ombruk. Disse grepene vil også støtte opp om etablering av digitale materialbanker. Målet er at data om byggevarer flyter mer sømløst fra byggevarereprodusent til arkitekt, videre til entreprenør, og så til eier og forvalter av bygget.

Forslag 12: Stortinget ber regjeringen effektivisere og digitalisere innrapportering av avfallsmengdene fra bygge- og anleggsbransjen

Bedre samordning mellom aktørene i bygg- og anleggsnæringen vil kunne bidra til bedre flyt av digitale produktdata. Det skaper nye muligheter for å effektivisere og digitalisere innrapporteringen av avfall fra bygge og anleggsbransjen. Regjeringen finansierer

Samordningsrådet for digitalisering som stimulerer næringsaktørene til å bruke nye metoder og arbeidsmåter for å forbedre datagrunnlaget knyttet til avfallsmengde. Samordningsrådet arbeider med et eget pilotprosjekt om digital avfallsrapportering. De arbeider i tillegg med å implementere verktøy for digital handel på byggeplassen. Det vil effektivisere arbeidsprosesser, øke sporbarhet, og redusere svinn.

Forslag 13: Stortinget ber regjeringen gjennomgå relevant regelverk og utarbeide en tverrsektoriell strategi for massehåndtering i samarbeid med bygge- og anleggsnæringen.

En bredt sammensatt direktoratsgruppe, som ble ledet av Miljødirektoratet, anbefaler i rapporten «Tverrsektorielt prosjekt om disponering av jord og stein som ikke er forurenset» en rekke tiltak for å sikre en bedre håndtering av overskuddsmasser. Direktoratsgruppen påpeker at det er uklarheter i regelverket, ulik praksis og lite effektiv saksbehandling knyttet til massehåndtering. Det er derfor behov for en veileder om gjeldende regelverk for massehåndtering. Kommunal- og distriktsdepartementet vil sammen med berørte departement avklare hvordan anbefalingene fra direktoratsgruppen, herunder forslaget om en tverrsektoriell veileder, skal følges opp.

Forslag 14: Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en rapporteringsplikt for uttak av mineralske masser i bygge- og anleggsprosjekt

Direktoratsgruppen som omtales i teksten i forslag 254 S tilrådet at dette spørsmålet ble vurdert av Minerallovutvalget. Minerallovutvalget har i NOU 2022:8 Ny minerallov, foreslått at det gis hjemmel i mineralloven til å innføre et slikt rapporteringskrav.

Minerallovutvalget har imidlertid ikke vurdert hvordan et slikt krav bør utformes eller hva som vil være økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget. Dette må også ses i sammenheng med hvordan annen informasjon om for eksempel lignende avfall fra andre sektorer håndteres. Det er derfor behov for å følge opp spørsmålet om rapporteringsplikt etter at høringen av NOU 2022:8 er avsluttet 1.11.2022.

Forslag 15: Stortinget ber regjeringen legge til rette for en digital markedsplass for overskuddsmasser, etter modell fra Bærum ressursbank

Direktoratsgruppen som har foreslått tiltak for en bedre håndtering av rene overskuddsmasser, anbefaler at det gis støtte til etablering av en digital markedsplass for overskuddsmasser. Bærum ressursbank har fått tilskudd fra Enova og Innovasjon Norge til å utvikle en digital markedsplass, samt å gjennomføre en pilot på området. Erfaringer fra dette prosjektet vil være et viktig grunnlag for å vurdere videre tiltak.

Forslag 16: Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre at flere offentlige innkjøpere stiller krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes

Offentlig sektor er en stor innkjøper, og offentlig etterspørsel av sirkulære løsninger kan bidra til å styrke markedene for sirkulære produkter og tjenester. På denne måten kan det offentlige være en pådriver for nye, innovative løsninger og forretningsmodeller som styrker omsetningen av sekundære råvarer.

Dagens innkjøpsregelverk gir offentlige oppdragsgivere mulighet til å innrette sin innkjøpspraksis slik at den minimerer miljøbelastningen og fremmer klimavennlige løsninger. Offentlige oppdragsgivere kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av en anskaffelsesprosess, så lenge dette er relevant og kravene er knyttet til leveransen. Hvordan dette operasjonaliseres hos den enkelte oppdragsgiveren, enten i et konkret innkjøp eller i en innkjøpsstrategi, er opp til den enkelte oppdragsgiveren. Dette gjelder også muligheten til å fremme sirkulære løsninger i innkjøp, som for eksempel å stille krav om innblanding av resirkulerte ressurser i produkter som anskaffes.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har dedikert veiledning om sirkulære anskaffelser på sine nettsider. Her finner offentlige oppdragsgivere informasjon om hvordan de kan fremme sirkulære løsninger gjennom sine anskaffelser. Jeg vil også legge til at DFØ nylig har fått overført 1,5 millioner kroner til arbeidet med å følge opp den nasjonale strategien for sirkulær økonomi. Midlene skal gå til prosjekt gjennom StartOff, altså til oppstartsselskap som utvikler løsninger innen sirkulærøkonomi. Et viktig formål er å få frem nye sirkulære løsninger i samarbeid mellom offentlige oppdragsgivere og det private markedet.

Dagens regelverk og veiledning er imidlertid ikke god(t) nok, og kan bli bedre. Etter min oppfatning bør regelverket i enda større grad legge til rette for å motivere offentlige oppdragsgivere til å fremme klima- og miljøhensyn, og særlig sirkulære løsninger. Derfor vil regjeringen endre regelverket og praksis for offentlige anskaffelser slik at det støtter viktige mål som bærekraft. Jeg vil at offentlige anskaffelser skal bli et viktig virkemiddel i den grønne omstillingen, og vil komme tilbake med konkrete tiltak som støtter oppunder dette. Selv om jeg støtter intensjonen i representantforslaget, vil jeg prioritere å se på hvordan regelverket for offentlige anskaffelser i praksis kan fremskynde overgangen til en grønn sirkulær økonomi. I dette arbeidet vil jeg legge til grunn en helhetlig tilnærming.

Forslag 17: Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan virkemiddelapparatet kan innrettes slik at man i sterkere grad støtter opp under deler av eller hele verdikjeder som bidrar til en overgang til mer sirkulær økonomi.»

Et utvalgs ledet av professor Ragnar Torvik fra NTNU arbeider med en helhetlig gjennomgang av skatte- og avgiftssystemet. I mandatet er utvalget blant annet bedt om å «...vurdere hvordan riktiger miljøprising og andre økonomiske virkemidler kan bidra til bedre ressursutnyttelse, fremme klimavennlige investeringer, øke sirkulære produksjons- og forbruksmønstre og stimulere verdiskaping og sysselsetting basert på sirkulære løsninger.» Utvalget har frist 1. november 2022

Det næringsrettede virkemiddelapparatet har tverrgående satsinger som bidrar til overgangen til en mer sirkulær økonomi. Samlet sett bidrar det næringsrettede virkemiddelapparatet på ulike måter til å støtte opp under sirkulære verdikjeder innenfor og på tvers av flere sektorer og næringer. De tverrgående satsingene suppleres også av generelle virkemidler som tilskudd, lån og garantier som er tilgjengelig for næringslivet gjennom det næringsrettede virkemiddelapparatet, herunder Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Enova støtter også prosjekter som bidrar til sirkulær økonomi og samarbeider med de øvrige aktørene.

Økt satsing og en styrking av de målrettede og generelle virkemidlene over NFDs budsjett til virkemiddelaktørene bidrar til flere muligheter for sirkulære prosjekter å nå opp i konkurransen om støtte, og således til å støtte opp under utviklingen av sirkulære verdikjeder. Regjeringen vil gjennomgå hele virkemiddelapparatet for å spisse innsatsen ytterligere mot grønn omstilling i næringslivet og bygge opp under grønt industriløft.

Europas grønne giv, som er EUs grønne vekststrategi for et klimanøytralt Europa, vil åpne opp nye muligheter for norsk næringsliv på det europeiske markedet. Strategien skal bringe EU mot klimanøytralitet i 2050 og gi et EU med mer sirkulær økonomi, mindre forurensing og bedre beskyttelse og restaurering av økosystemer og naturmangfold. Grønn omstilling og sirkulærøkonomi står også sentralt i flere av EU-programmene med norsk deltagelse, inkludert EUs rammeprogram for forskning og innovasjon Horisont Europa og EUs nye investeringsprogram InvestEU.

Forslag 18: Stortinget ber regjeringen sikre at norsk regelverk og forskrifter knyttet til miljø og bærekraft viser til relevante felleseuropeiske og internasjonale standarder, og støtte Standard Norge i arbeidet med å følge opp med reviderte og nye standarder

De siste årene er arbeidet med standarder innenfor sirkulær økonomi styrket. Handel, verdikjeder og materialflyt, foregår på tvers av landegrensener. Standarder sikrer at produkter og tjenester har kvalitet og egenskaper som samsvarer med krav fra markeder og myndigheter. Internasjonale og europeiske standarder er derfor et virkemiddel for å utvikle en mer sirkulær økonomi. Internasjonale standarder bidrar til felles kjøreregler, reduserer risikoen ved handel, og gjør det enklere for bedrifter å konkurrere i globale markeder.

Det internasjonale standardiseringsarbeidet legger premisser for utviklingen av nye varer og tjenester og samler ledende kunnskapsmiljøer fra ulike land. Aktiv deltakelse fra norsk næringsliv i utviklingen av standarder relatert til sirkulær økonomi kan styrke Norges konkurransevne og gi et fortrinn i omstillingen til en mer sirkulær økonomi.

Regjeringen ønsker å legge til rette for at norske interesser fremmes i utviklingen av globale standarder for sirkulær økonomi. Vi ønsker også å bidra til økt kunnskap om hvordan standardene kan brukes for å styrke konkurransevnen til norsk næringsliv.

I statsbudsjettet for 2022 er det bevilget 3,8 mill. kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett til Standard Norge for å styrke standardiseringsarbeidet innenfor sirkulær økonomi.

Standard Norge er det norske medlemmet i den europeiske standardiserings-organisasjonen CEN, og den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO. De tilrettelegger for at norske aktører kan delta i nasjonalt og internasjonalt standardiseringsarbeid. Standard Norge formidler også kunnskap om hvordan standarder kan anvendes.

Forslag 19: Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale måltall innenfor sirkularitet i ulike nøkkelnæringer

Spørsmål om måltall for sirkularitet nasjonalt, eventuelt også innenfor ulike bransjer eller næringer, ble nøye vurdert i forbindelse med utarbeidelse av den nasjonale strategien for en grønn sirkulær økonomi som ble lagt fram i 2021. Nåværende regjering legger til grunn hovedtrekkene i denne. Regjeringen legger til grunn at omstilling til en mer sirkulær økonomi er et bidrag til å nå overordnede mål i klima- og miljøpolitikken og FNs bærekraftsmål, og samtidig bidra til verdiskapning, langsiktig konkurranseevne og sosial rettferdighet i omstillingen. EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 anses som en av de viktigste områdene å levere på dersom EU skal nå sine overordnede mål under den grønne given. På samme måte legger den norske strategien til grunn at en sirkulær økonomi ikke er et mål i seg selv, men et bidrag til å nå vedtatte miljø- og bærekraftsmål. Økt sirkularitet i materialstrømmer må samtidig være bærekraftig. Et viktig premiss er for eksempel at sekundær råvare basert på avfall må oppfylle de samme kravene til helse- og miljøfarlige kjemikalier som nytt råstoff. I et slikt perspektiv gir det liten verdi i forvaltningen av norsk miljøpolitikk å sette mål for eller måle graden av sirkularitet som sådan. Norsk klima- og miljøpolitikk skal utvikles under en rekke mål, både nasjonale og mer problemspesifikke. På avfallsfeltet, som er særlig sentralt i en sirkulær økonomi, har Norge felles med EU som kjent en rekke konkrete, tallfestede mål for materialgjenvinning av ulike typer avfall som regjeringen arbeider etter. Norge er også en del av indikator- og rapporteringssystemet for sirkulær økonomi på felleseuropeisk nivå. Dette systemet opererer ikke med måltall for sirkularitet. Land rapporterer på indikatorer for henholdsvis forbruk og produksjon, avfall, sekundære råvarer og innovasjon og konkurranseevne.

Forslag 20: Stortinget ber regjeringen kartlegge og analysere kompetansebehovet forbundet med nye sirkulære forretningsmodeller i ulike bransjer og ta initiativ til å etablere flere treparts bransjeprogram etter modell av Batterifagskolen.

I tråd med Hurdalsplattformen har regjeringen opprettet to nye bransjeprogram for kompetanseutvikling: Avfalls- og gjenvinningsbransjen og jordbruk-, skogbruk og gartnerinæringen. Bygg- og industri ble også reetablert i en utvidet versjon i 2022. Bransjeprogrammet for avfalls- og gjenvinningsbransjen skal bidra til at både kommunale virksomheter og private bedrifter lykkes med overgangen til sirkulær økonomi.

Reetableringen av program for industri- og byggenæringen er viktig for regjeringens satsing på et grønt industriløft. I den forbindelse er det allerede tildelt midler til en batterifagskole som skal sørge for fagarbeidere til en spennende ny næring. Totalt er det nå 11 programmer. Bransjeprogrammet er et trepartssamarbeid, der staten og partene i arbeidslivet samarbeider om å øke deltakelsen i kompetanseutvikling. Partene i arbeidslivet har ansvar for å definere kompetansebehovet i bransjen, vurdere det faglige innholdet i opplæringstilbudene.

Kompetansebehovsutvalget (KBU) (2021-2027) er et offentlig oppnevnt utvalg som skal frembringe den best mulige faglige vurderingen av Norges fremtidige kompetansebehov. Utvalget skal levere en hovedrapport innen 1. juni 2023, som skal drøfte kompetansebehov knyttet til grønn omstilling. I rapporten vil utvalget undersøke og belyse arbeidslivets kompetansebehov som følger av, og som forutsetning for grønn omstilling.

Norge deltar i OECD-prosjektet Skills Assessment and Anticipation for the Green Transition. Prosjektet skal ta for seg hvilke metoder ulike land benytter for å kartlegge kompetansebehov som følger av det grønne skiftet og hvordan resultatene benyttes i politikktvikling. Våren 2023 vil regjeringen legge frem en melding til Stortinget om kompetansebehov på kort og lang sikt med arbeidstittel Utsynsmeldingen. Kompetansebehov som følger av det grønne skiftet vil være et av temaene i meldingen.

Med hilsen

Espen Barth Eide

Kopi

Finansdepartementet
Kommunal- og distriktsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Nærings- og fiskeridepartementet